

УДК 343.23:343.359.3 (об'єкт контрабанди)
DOI <https://doi.org/10.32782/klj/2025.2.46>

Забавський Д. О.,
аспірант кафедри кримінального права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОБ'ЄКТ КОНТРАБАНДИ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

Анотація. У статті, у тому числі і в історичній ретроспективі, аналізується об'єкт такого кримінального правопорушення, як контрабанда. Доводиться, що найбільш поширений у вітчизняній кримінально-правовій доктрині підхід, згідно з яким об'єктом контрабанди визнається встановлений законодавством порядок переміщення товарів чи інших предметів через митний кордон України, має сприйматися критично, оскільки, з одного боку, зазначений порядок внаслідок вчинення контрабанди шкоди не зазнає і завжди залишається незмінним, а з іншого – асоціювання об'єкта контрабанди із згаданим порядком фактично призводить до ігнорування справжньої спрямованості цього злочину, тобто тих охоронюваних КК суспільних відносин, які упорядковуються за допомогою відповідних приписів митного законодавства. Зазначається, що об'єкт контрабанди товарів, включаючи підакцизні та контрабанди культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї, бойових припасів, частин вогнепальної зброї, спеціальних засобів негласного отримання інформації, лісоматеріалів та цінних порід дерев є різним, але у будь-якому випадку він не пов'язаний із господарською діяльністю чи порядком господарювання.

Підтримується позиція, згідно з якою терміном «контрабанда» має охоплюватися лише незаконне переміщення через митний кордон України товарів, включаючи підакцизні.

Наголошується на тому, що суспільна небезпека контрабанди полягає не у порушенні конституційних основ правопорядку у сфері господарювання, а в ухиленні від сплати мита та інших митних платежів (акцизного податку, податку на додану вартість). Звертається увага на те, що фінансові відносини за участю суб'єктів господарювання, які виникають у процесі формування та контролю виконання бюджетів усіх рівнів не є предметом регулювання Господарського кодексу України. Аргументується, що контрабанда спрямована на економічні відносини, які виникають у процесі формування фондів (централізованих і децентралізованих) грошових коштів. Робиться висновок, що контрабанда має розглядатися як кримінальне правопорушення проти фінансів.

Ключові слова: контрабанда, порушення митних правил, об'єкт контрабанди, види контрабанди, предмет контрабанди, товари, кримінально-правовий зміст.

Zabavskiy D. O. The object of smuggling: problematic aspects

Abstract. The article analyzes the object of the criminal offense of smuggling, including from a historical perspective. It is argued that the most common approach in Ukrainian criminal law doctrine – according to which the object of smuggling is the legal procedure for moving goods or other items across the customs border of Ukraine – should be treated critically. On the one hand, this procedure does not suffer any harm as a result of the smuggling act and always remains unchanged. On the other hand, associating the object of smuggling with this procedure essentially leads to neglecting the actual direction of this crime – that is, the social relations protected by the Criminal Code and regulated through the relevant provisions of customs legislation.

It is noted that the object of smuggling varies depending on the type: smuggling of goods (including excisable ones), cultural values, poisonous, potent, explosive substances, radioactive materials, weapons, ammunition, firearm components, special means of covert information gathering, timber, and valuable wood species. However, in any case, it is not related to economic activity or business operations.

The article supports the position that the term “smuggling” should cover only the illegal movement of goods (including excisable ones) across the customs border of Ukraine.

It is emphasized that the social danger of smuggling does not lie in the violation of the constitutional foundations of legal order in the economic sphere, but rather in the evasion of customs duties and other payments (excise tax, value-added tax). Attention is drawn to the fact that financial relations involving business entities that arise during the formation and oversight of budgets at all levels are not regulated by the Commercial Code of Ukraine. It is argued that smuggling is directed at economic relations related to the formation of

monetary funds (both centralized and decentralized). The article concludes that smuggling should be regarded as a criminal offense against the financial system.

Key words: *smuggling, customs violations, object of smuggling, types of smuggling, subject of smuggling, goods, criminal law essence.*

Постановка проблеми. У вітчизняній кримінально-правовій доктрині об'єкт розглядається як обов'язковий елемент складу кримінального правопорушення, а вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить цей склад, визнається єдиною підставою кримінальної відповідальності. Такий підхід зумовлює необхідність чіткого та однозначного вирішення питання щодо спрямованості того чи іншого кримінально-протиправного діяння, у тому числі і на нормативному рівні. У протилежному випадку, наявність підстави кримінальної відповідальності може бути поставлена під сумнів.

Огляд останніх досліджень і публікацій свідчить, що основні безпосередні об'єкти контрабанди, передбаченої ст. ст. 201, 201¹, 201³ та 201⁴ чинного КК України, здебільшого, асоціюються із встановленим законодавством порядком переміщення товарів чи інших предметів через митний кордон України та позиціонуються у якості складової такого родового об'єкта, як господарська діяльність чи порядок господарювання, що не зовсім погоджується із справжньою спрямованістю зазначених кримінальних правопорушень.

Метою статті є доведення тези про те, що діяння, відповідальність за які встановлена ст. ст. 201³ та 201⁴ КК, є злочинами проти фінансів, а злочини, передбачені ст. ст. 201 та 201¹ посягають на інші, аніж господарська діяльність, об'єкти кримінально-правової охорони.

Виклад основного матеріалу. Термін «контрабанда» походить від двох італійських слів (*contra* – проти та *bando* – урядовий указ) і у буквальному перекладі означає вчинення певних дій всупереч урядовому указу. В енциклопедичних словниках контрабанда асоціюється також із таємним провезенням товару через державний кордон та безпосередньо з товарами, цінностями та іншими предметами, які перевезені (перенесені, доставлені) у такий спосіб, тобто таємно.

Перший вітчизняний КК – КК УРСР від 23 серпня 1922 р., поняттям «контрабанда»

не оперував, хоча передбачене у ст. 97 діяння визначав у повній відповідності з етимологічним змістом згаданого терміну. Тут йшлося про порушення законів та обов'язкових постанов про увезення закордон або провезення закордон товарів, що каралися примусовими роботами на строк до трьох місяців, поєднаними з конфіскацією усіх чи частини цих товарів, або штрафом до 300 крб золотом. Ті ж самі дії, вчинені у виді промислу або вчинені посадовими особами, чи якщо учасники їх, вчиняючи згадані дії у перший раз, були озброєні або якщо предметом провезення виступали предмети, зазначені в ст. 10 Декрету Ради Народний Комісарів від 15 листопада 1921р., каралися позбавленням волі на строк не нижче трьох років із суворою ізоляцією або, при обтяжуючих обставинах, вищою мірою покарання. Ця стаття не розповсюджувалася на порушення митних правил, за які законом встановлені адміністративні стягнення (примітка до ст. 97). Порушення законів та обов'язкових постанов про увезення закордон чи провезення закордон товарів розглядалося як злочин проти порядку управління (розділ II глави I «Державні злочини»), якими визнавалися будь-які діяння, спрямовані на порушення правильного функціонування підлеглих органів управління або народного господарства, поєднані із спротивом чи непокорюю законам Радянської влади з перешкоджанням діяльності її органів чи іншими діями, що викликають послаблення сили й авторитету влади (ст. 74) [1].

КК УРСР від 8 червня 1927 р. кримінально-правову природу контрабанди, як посягання на порядок управління, зберігав. Але на відмінну від попереднього КК, цей законодавчий акт не тільки впроваджував поняття контрабанди у нормативному площину, наділяючи його специфічним кримінально-правовим змістом, а й диференціював відповідальність за її види. Ст. 79 пов'язувала контрабанду з переміщенням через державну прикордонну смугу товарів, цінностей, майна й всіляких речей поза митними установами, або й через

них, але з приховуванням від митного контролю. У цій статті йшлося про просту контрабанду, яка тягла наслідки, передбачені у Митному статуті. Повторна проста контрабанда, крім штрафу, тягнула за собою вислання в адміністративному порядку за межі прикордонної п'ятидесятикілометрової смуги (ч. 2 ст. 79). Кваліфікована контрабанда за КК УРСР 1927 р., розглядалася як особливо небезпечний злочин проти порядку управління (ст. 56²⁴) і каралася впритул до вищої міри соціального захисту з конфіскацією майна. Отже, за цим законодавчим актом, проста контрабанда, хоча й передбачалася безпосередньо в КК, по суті становила собою порушення митних правил, оскільки за її вчинення застосовувалися виключно адміністративно-правові заходи. На відміну від простої контрабанди, яка, не маючи контрреволюційної мети, лише порушувала правильну діяльність органів управління або народного господарства (ст. 55), кваліфікована контрабанда хитала основи державного управління і господарської міці Союзу ССР і Союзних республік (ст. 56¹⁵) [2], тобто вчинялася у великому розмірі (саме за цією ознакою вона і визнавалася кваліфікованою), хоча на нормативному рівні цей показник не визначався.

За КК УРСР від 28 грудня 1960 р., спрямованість контрабанди теж пов'язується з інтересами держави і вона починає розглядатися як інший державний злочин. Вітчизняна кримінально-правова доктрина тих часів об'єкт контрабанди, як державного злочину, традиційно пов'язувала із монополією держави на зовнішньоекономічну діяльність, яку особа, вчиняючи цей злочин, порушувала шляхом привласнення собі функцій держави на імпорт та експорт будь-якої продукції, промислових товарів та інших цінностей. Поняття контрабанди законодавець, як і раніше, асоціює із незаконним переміщенням товарів або інших цінностей через державний кордон СРСР, що вчинялося з приховуваннями предметів у спеціальних сховищах або з обманним використанням митних та інших документів. Однак, предмет контрабанди розширюється. Його становлять також вибухові, наркотичні, сильнодіючі та отруйні речовини, зброя та військоове спорядження [3]. Законом

від 15 лютого 1995 р. предмет контрабанди знов уточнюється (також є товари, валюта, цінності та інші предмети у великих розмірах (вартість цих предметів мала перевищувати п'ятсот офіційно встановлених мінімальних розмірів заробітної плати), а також культурні цінності, отруйні, сильнодіючі, радіоактивні, вибухові речовини, зброя та бойові припаси (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї) незалежно від їх вартості), а контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів виокремлюється у самостійну ст. 70¹ КК.

Зберігаючи запропоновані попереднім КК підходи до визначення поняття контрабанди та її предмета («товарна» контрабанда оголошується кримінально караною, якщо вартість товарів у тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян), розробники чинного КК України 2001 р. кардинально змінили кримінально-правову природу цього злочину, розглядаючи його як посягання у сфері господарської діяльності (ст. 201). Таке рішення було зумовлено втраченою державою монополії на зовнішньоекономічну діяльність і отриманням права на таку діяльність майже всіма суб'єктами господарювання. Що ж стосується контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, то вона позиціонує як злочин проти здоров'я населення (ст. 305).

Рішення вітчизняного законодавця щодо зміни спрямованості як загального, так і спеціального виду контрабанди, безумовно заслуговує на підтримку, оскільки цілком очевидно, що при вчиненні цих діянь ні публічному управлінню, ні державі, як такій, шкода не завдається. Але при цьому, доволі однозначно був визначений лише об'єкт контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (під ним, так чи інакше, розумілося здоров'я населення, що є абсолютно обґрунтованим). Що ж стосується спрямованості діяння, передбаченого ст. 201 КК, то тут це питання викликало певні складнощі, які, насамперед, були зумовлені особливим предметом цього різновиду контрабанди. Поряд із товарами, таким визнавалися також історичні та культурні цін-

ності, отруйні, сильнодіючі, радіоактивні чи вибухові речовини, зброя і бойові припаси (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї) та стратегічно важливі сировинні товари, щодо яких законодавством встановлені відповідні правила вивозу за межі України, зокрема, матеріали до зброї масового ураження, військове майно, яке належить до певних видів сировини тощо.

У зв'язку із запровадженням законодавцем підходом до визначення предмету контрабанди, передбаченої ст. 201 КК, у вітчизняній теорії сформувався дві основні позиції щодо об'єкта цього злочину. Відповідно до першої з них, зазначена контрабанда позиціонується як поліоб'єктне діяння, тобто як діяння, що може бути спрямовано на різні основні безпосередні об'єкти. Так, наприклад, на думку Н. О. Гуторової, об'єктом контрабанди виступають: податкові відносини – при переміщенні предметів, які не вилучені з вільного цивільного обігу; громадська моральність – при переміщенні історичних і культурних цінностей; здоров'я населення – при переміщенні отруйних, сильнодіючих або радіоактивних речовин; громадська безпека – при переміщенні вибухових речовин, зброї та бойових припасів (крім гладкоствольної мисливської зброї і бойових припасів до неї); економічна безпека держави – при переміщенні стратегічно важливих сировинних товарів, щодо яких законодавством встановлені відповідні правила вивозу за межі України [4, с. 17–18]. Згідно другої позиції, яка є найбільш поширеною, встановлений порядок обігу предметів дозвільної системи і захисту культурної спадщини, встановлений порядок оподаткування, громадська безпека та здоров'я населення розглядаються як додаткові факультативні об'єкти (іноді їх перелік обмежується лише громадською безпекою та здоров'ям населення [5, с. 518; 6, с. 252]), а основним безпосереднім об'єктом контрабанди, про яку йдеться у ст. 201 КК, визнається встановлений порядок переміщення відповідних предметів через митний кордон України [7, с. 469; 8, с. 466].

З цього приводу хотілося б зазначити наступне. Позиціонування загального складу контрабанди, як поліоб'єктного діяння,

навіть чи є прийнятним. Як відомо, при будь-якому визначенні основного безпосереднього об'єкта, так чи інакше, він має знаходитися у площині родового об'єкта. Цілком очевидно, що ні громадська моральність, ні громадська безпека чи здоров'я населення не можуть розглядатися як складові господарської діяльності чи її окремих сфер. Єдине, що хоч якось пов'язувало контрабанду культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, радіоактивних, вибухових речовин та зброї з посяганнями у сфері господарської діяльності, це наявність і такого її предмету, як товари. Але з декриміналізацією Законом України від 15 листопада 2011 р. «товарної» контрабанди (з цього моменту вона розглядалася як порушення митних правил і тягнула адміністративну відповідальність), виключенням вказівки у диспозиції ст. 201 КК на стратегічно важливі сировинні товари (а з нею і будь-якого зв'язку цього діяння із сферою економіки) та включенням до предмету цього злочину спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації, кримінальне правопорушення, передбачене ст. 201 чинного КК України остаточно перетворилося на безоб'єктне діяння. На цій проблемі в літературі неодноразово акцентувалося [9, с. 402–403; 10, с. 211–213], проте законодавець на неї уваги не звертає (про це свідчать і останні зміни та доповнення, які були внесені до ст. 201 згідно Закону України від 9 грудня 2023 р. «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо криміналізації контрабанди товарів») обмежуючись лише правильним вирішенням питання щодо спрямованості контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів (ст. 305).

Висновок щодо відсутності об'єкта при вчиненні контрабанди культурних цінностей та зброї (ст. 201) стосується і контрабанди лісоматеріалів та цінних порід дерев (ст. 201¹), якою чинний КК був доповнений згідно Закону від 6 вересня 2018 р. і яка, відповідно, спрямована на заподіяння шкоди об'єкту, що охороняється розділом VIII Особливої частини, оскільки її предметом є лісо- чи пиломате-

ріали, заборонені до вивозу за межі митної території України.

Спроби подолати зазначені недоліки, пов'язані із визначенням спрямованості діянь, передбачених ст. 201 та ст. 201¹ чинного КК здійснені лише розробниками проєкту нового КК України, який підготовлений Робочою групою з питань розвитку кримінального права Комісії з питань правової реформи, створеної відповідно до Указу Президента України від 7 серпня 2019 р. [11].

Відповідно до їх підходу, такі дії, як вивезення з України незаконно здобутого природного ресурсу (включаючи дерева чи чагарники), незаконне переміщення через митний кордон України наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, незаконне переміщення через митний кордон України складових частин і компонентів зброї (крім складової частини і компоненту гладкоствольної мисливської вогнепальної зброї) поняттям контрабанди не охоплюються і розглядаються як самостійні кримінальні правопорушення проти порядку використання природних ресурсів, проти порядку обігу психоактивних речовин чи проти загальної безпеки відповідно, що цілком заслуговує на підтримку.

Як вже зазначалося, вирішення проблеми наявності об'єкта будь-яких різновидів контрабанди, передбачених як ст. ст. 201, 201¹ та 305, так і ст. ст. 201³ та 201⁴ багато хто з вітчизняних вчених вбачає у позиціонуванні його, як встановленого порядку переміщення товарів чи інших предметів через митний кордон України.

Але, по-перше, порушення встановленого законодавцем порядку (переміщення, фінансування, кредитування, оподаткування, випуску, проведення, обігу тощо) характеризує не об'єкт, а об'єкту сторону відповідного діяння. Порушення тих чи інших приписів заподіює шкоду тому, заради чого вони встановлювалися. Цілком слушною в цьому сенсі є позиція О. В. Ободовського, який зазначає, що законодавчі положення, якими встановлено порядок проходження військової служби і про які йдеться в частині першій статті 401 КК України, не страждають від кримінальних правопорушень, передбаче-

них у XIX розділі Особливої частини, а тому не є родовим об'єктом цих правопорушень. Порядок проходження військової служби не є довільним і визначається законодавством для того, щоб Збройні Сили України та інші утворені відповідно до законів України військової формування, Державна спеціальна служба транспорту, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України могли виконувати (і змогли виконати) покладені на них завдання. Таким чином, на думку автора, родовим об'єктом військових кримінальних правопорушень є бойова готовність та боєздатність Збройних Сил України, інших військових формувань, які необхідні для забезпечення воєнної безпеки й оборони України та виконання інших покладених на них завдань. При цьому під бойовою готовністю та боєздатністю Збройних Сил України й інших військових формувань розуміються такі взаємодії між військовослужбовцями, за яких кожен військовослужбовець окремо й усі військовослужбовці (певного підрозділу, певного військового формування та усіх військових формувань) разом найкраще готові та найкраще здатні виконувати покладені на них (бойові) завдання [12, с. 26–28]. А, по-друге, встановлений законодавцем порядок переміщення, поведження, формування, обігу тощо об'єктивно не може зазнавати шкоди і після вчинення злочину завжди залишається незмінним [13, с. 180]. За справедливим зауваженням Д. О. Колодіна, скільки б разів не порушувався встановлений порядок формування і діяльності виборчих комісій, порядок реєстрації виборців, порядок висування кандидатів на виборні посади чи порядок проведення передвиборної агітації він не руйнується, оскільки покликаний лише забезпечити те, заради чого впроваджувався – об'єктивне волевиявлення виборців [14, с. 61].

Отже, встановлений митним законодавством порядок переміщення товарів чи інших предметів через митний кордон України не може виступати об'єктом контрабанди, оскільки при вчиненні цього діяння шкоди зазнає не він, а те, заради чого він впроваджувався. Усвідомлюючи цю обставину, деякі автори при визначенні об'єкта контрабанди наголошують на тому, що таким є суспільні

відносини. Але їх виникнення та існування теж пов'язується із необхідністю забезпечення установленого законом порядку переміщення товарів та інших предметів. Так, наприклад, на думку В. М. Киричко та О. І. Перепелиці об'єктом контрабанди є суспільні відносини, що виникають з приводу переміщення товарів та інших предметів через митний кордон України і забезпечують установлений законом порядок такого переміщення та внесення до бюджету податків та зборів [15, с. 28]. Як уявляється, за такого підходу, кримінально-правова охорона встановленого митним законодавством порядку переміщення товарів чи інших предметів через митний кордон України перетворюється на самоціль (за принципом – охороняється, тому що встановлено законодавством), що фактично призводить до ігнорування справжньої спрямованості контрабанди. У зазначеному аспекті більш слушною є позиція Пленуму Верховного Суду України, який у постанові від 3 червня 2005 р. «Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил» підкреслює, що особи, які вчиняють контрабанду та порушують митні правила посягають на встановлений законодавством України порядок переміщення товарів через митний кордон України, внаслідок чого завдають шкоду економіці держави, її культурній спадщині, здоров'ю населення та громадській безпеці, сприяють розширенню тіньового сектора економіки. До того ж, не суспільні відносини забезпечують установлений законом порядок переміщення, перетинання, обігу тощо, а, навпаки, їх нормальне функціонування досягається за рахунок правової та неправової регламентації. Отже, об'єктом «товарної» контрабанди мають визнаватися певні економічні відносини. Ця обставина чітко підкреслюється у кримінальному законодавстві деяких зарубіжних країн. Так, наприклад, ст. 231 КК Киргизької Республіки та ст. 234 КК Республіки Казахстан прямо йменуються «Економічна контрабанда».

За чинним КК України, економічні відносини виступають об'єктом контрабанди лише у разі заподіяння їм істотної шкоди. Контрабанда товарів є кримінально караною, якщо вартість її предмету в п'ять тисяч і більше

разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, а контрабанда підакцизних товарів – у сімсот п'ятдесят і більше разів (примітки до ст. ст. 201³ та 201⁴). У протилежному випадку, вчинене має кваліфікуватися як порушення митних правил, а економічні відносини повинні розглядатися як об'єкт адміністративно-правової охорони.

Разом з тим, слід підкреслити, що таке поняття, як економічні відносини є доволі об'ємним і у кримінально-правовій площині включає до себе декілька складових, зокрема власність, інтелектуальну власність, господарську (економічну) діяльність, фінанси тощо. Чинний КК України такого об'єкта кримінально-правової охорони, як фінанси на рівні Особливої частини не виокремлює. Однак, у вітчизняній теорії кримінального права видовий об'єкт діяння, передбаченого ст. 201 КК, у переважній більшості випадків визначався як фінансово-кредитна система країни [16, с. 203]. Така позиція є цілком обґрунтованою, оскільки суспільна небезпека «товарної» контрабанди полягає не у порушенні конституційних основ правопорядку у сфері господарювання, а в ухиленні від сплати мита, що негативно впливає на суспільні відносини з формування дохідної частини бюджету країни. Розуміння контрабанди, як злочину у сфері фінансів (згідно усталеного підходу, фінанси визначаються як сукупність економічних відносин, що виникають у процесі формування, розподілу та використання централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів) чітко акцентує увагу на справжній суспільній небезпеці цього кримінального правопорушення.

Проте, розробники згаданого вище проекту нового КК України, обґрунтовано виокремлюючи у межах книги шостої «Кримінальні правопорушення проти економіки» самостійний розділ 6.3 «Кримінальні правопорушення проти фінансів» контрабанду (цим терміном охоплюється лише незаконне переміщення через митний кордон товарів, включаючи підакцизні) вважають посяганням проти порядку господарювання (ст. 6.4.4). Автори такого рішення свою позицію не пояснюють [17, с. 280–284], але разом з цим зазначають, що до системи кримінальних право-

порушень проти фінансів належать і податкові кримінальні правопорушення. На думку Н. О. Гуторової, останні посягають на відносини з мобілізації коштів до бюджетів і державних цільових фондів [17, с. 271]. Тому ще більш незрозумілим є запропоноване розробниками рішення щодо спрямованості контрабанди, оскільки саме ця вчена, свого часу, цілком слушно наполягала на визначенні основного об'єкта «товарної» контрабанди, як податкових відносин [4, с. 17].

Слід також додати, що відповідно до ч. 1 ст. 4 Господарського кодексу України, фінансові відносини за участі суб'єктів господарювання, що виникають у процесі формування та контролю виконання бюджетів усіх рівнів не є предметом регулювання цього Кодексу. Відносини, що виникають у сфері справляння податків, у тому числі і мита, як загальнодержавного податку, регулюються податковим та митним законодавством, а зарахування загальнодержавних податків та зборів до державного і місцевих бюджетів здійснюється відповідно до Бюджетного кодексу України (ст. 9 Податкового кодексу України). Тому контрабанда, суспільна небезпека якої полягає в ухиленні від сплати мита та інших митних платежів (акцизного податку та податку на додану вартість), не може розглядатися як посягання проти порядку господарювання. Звертає на себе увагу і той факт, що до предмету регулювання Господарського

кодексу не належать також і відносини за участю суб'єктів господарювання, що виникають у процесі виконання вимог законодавства, яке регулює відносини у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню зброї масового знищення. Виходячи з цього, кримінальні правопорушення у сфері легалізації (відмивання) активів (доходів), одержаних злочинним шляхом, розробники, цілком обґрунтовано, розглядають як посягання проти фінансів (ст. ст. 6.3.31, 6.3.32, 6.3.35 та 6.3.36).

Висновки. Підтримуючи в цілому позицію розробників нового КК України щодо обмеження кримінально-правового змісту контрабанди лише «товарною» контрабандою тобто незаконним переміщенням через митний кордон України товарів, включаючи підакущні і позиціонування незаконного переміщення через митний кордон України зброї, вибухових речовин, лісоматеріалів тощо, як самостійних кримінально-протиправних діянь іншої спрямованості, хотілося б ще раз наголосити, що суспільна небезпека контрабанди, насамперед, полягає у заподіянні шкоди сукупності економічних відносин, які виникають у процесі формування фондів (централізованих і децентралізованих) грошових коштів. Тому контрабанда має розглядатися як кримінальне правопорушення проти фінансів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Збірник Узаконень та Розпоряджень Робітничо-Селянського Уряду України. 1922. № 37.
2. Збірник Узаконень та Розпоряджень Робітничо-Селянського Уряду України. 1927. № 26–27.
3. Відомості Верховної Ради. 1961. № 2. ст. 14.
4. Гуторова Н. О. Злочини у сфері господарської діяльності: Розділ VII Особливої частини Кримінального кодексу України з науково-практичним коментарем Х: ТОВ «Одіссей», 2003. 256 с.
5. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар. За заг. ред. В. Т. Маляренка, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. Х: ТОВ «Одіссей», 2004. 1152 с.
6. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар: у 2-х т. Т. 2: Особлива частина. За заг. ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. Х: Право, 2013. 1040 с.
7. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. За заг. ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. К.: Атіка, 2005. 1064 с.
8. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. За заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. К.: Юрінком інтер, 2018. 1104 с.
9. Чугуніков І.І. Об'єкт злочину як підстава для побудови системи Особливої частини Кримінального кодексу України. Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». Т.IX/редкол.: С.В. Ківалов та ін.; відп. за вип. В.М. Дрьомін. Одеса: Юридична література, 2010. 440 с.

10. Мирошниченко Н.А. Об'єкт та предмет кримінально-каранної контрабанди. Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє: матер. міжнар. наук-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2017 р.). У 2-х т.Т. 2/відп. ред. Г.О. Ульянова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 848 с.
11. Проект Кримінального кодексу України. Контрольний текст станом на 2 квітня 2025 р. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2025/04/03/00-kontrolnyj-proyekt-kk-02-04-2025.pdf>
12. Ободовський О. В. Військові кримінальні правопорушення: теорія і практика: монографія. Одеса: Юридична література, 2023. 652 с.
13. Чугуніков І. І. Об'єкт та об'єктивна сторона складу злочину: проблеми розмежування. Вісник південного регіонального центру Національної академії правових наук України. 2018. № 17. С. 167–181.
14. Колодін Д. О. Концептуальні засади кримінально-правової охорони народного волевиявлення в Україні: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.08. Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2025. 440 с.
15. Кириченко В. М., Перепелиця О. І., Злочини у сфері господарської діяльності за Кримінальним кодексом України та в судовій практиці: науково-практичний коментар. За заг. ред. В. Я. Тація, Х.: Право, 2010. 784 с.
16. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник: За ред. В.Я. Тація, В. І. Борисова, В.І. Тютюгіна. 5-те вид., перероб. і допов. Х.: Право, 2015. 680 с.
17. Проект нового Кримінального кодексу України: передумови розробки, концептуальні засади, основні положення: монографія. За заг. ред. Ю. В. Бауліна, М. І. Хавронюка. К.: Компанія ВАІТЕ, 2024. 494 с.